Ч. 13 (10.981). Львів, середа 19. січня 1927. Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік XLV

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 151 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

## Приперті до муру.

Загально відомо, що від кількох місяців пересувається пункт тяжости в европейській міждержавній політиці зі заходу на схід. Конкретно кажучи, пересунувся він тепер на німецько-польську границю, чи краще на німецько-польські граничні рахунки. Німеччина розвела останніми часами величезну кампанію за ревізію своїх східних границь. Ревізію хоче вона провести покищо мирними засобами на арені Ліги Націй і згідно з § 19. пакту тієж Ліги, який каже що загальні збори Ліги можуть від часу до часу візвати своїх членів розглянути на ново трактати, які стали невикональними, або яких дальше істнування загрожувалоб безпеченству мира.

Останніми часами поширювано в закордонній, а особливо радянській пресі навіть вістки, що теперішній як і попередній польський уряд „моральної санації", був склонний до далеко йдучих уступок Німеччині, з відступленням данціґського коридору включно, за ціну прилучення Литви до Польщі та за ціну Мемеля (Клайпеди.) В звязку з тим писалося в тійже пресі про недалекий збройний наступ Польщі на Литву.

Колиж до Парижа поїхав німецький ґенерал Павельс для конферування з Радою Амбасадорів у справі будови німецьких твердинь на польському пограничу, що знова стояло в тісному звязку з евакуацією французьких військ з Надренії, політичний світ став перед цікавим фактом. Не зважаючи на ґерманофільську політику Бріяна останнього часу, ґен. Павельс стрінув у Парижі величезні перешкоди у виконанні свого завдання саме через будову Німцями згаданих твердинь. Справу евакуації Надренії узалежнили там від ліквідації німецьких воєнних підготувань, що правда на дуже далеку мету, проти Польщі. Та всеж не зважаючи на те, сама Польща довший час не казала авторитетного слова в усіх порушених угорі справах. Одначе сказати його мусіла.

Дня 4. січня виголосив польський міністр закордонних справ у соймовій комісії для заграничних справ велику політичну промову, яка була до тої міри дипльоматичною, що з неї були невдоволені всі польські політики. А зате німці вели далі завзято свою кампанію за ревізією границь. На основі експозе Залеського можна було допускати, що уступчивість Польщі для Німеччини не така то неможлива і що більше, опінія політичного світа не виключала й комбінації з Литвою та Мемелем. В польській пресі розвинулася рівнорядно широка й завзята кампанія проти німецьких аспірацій і проти мови Залеського. Не остала позаду й німецька преса, що боронила права Німеччини до відомих терирорій, що належать тепер до Польщі.

Під впливом публичної опінії міністр Залеський найшов ще одну нагоду на те, щоби свою промову доповнити та заняти ясне і недвозначне становище до лянсованої Німеччиною ревізії польських західних границь. В неділю 9. січня виголосив він в часі інавґураційного обіду новозаснованого т-ва для міжнародніх справ у Варшаві велику промову, в якій між іншим зазначив, що німецька пропаганда і підготовча праця до ревізії польсько-німецьких границь є нарушенням § 10 пакту Ліги Націй, яким усі члени Ліги зобовязалися зберігати територіяльну цілість усіх її членів. А далі дословно сказав:

„Вірю, що буду виразником опінії цілого польського народу, коли заявлю, що за добрі сусідські відносини з Німеччиною не заплатимо ніколи ціною ревізії наших західних границь. За ніяку ціну не відступимо ні одної пяди поморської або шлеської землі, яку нам забрано насильно, а яку нам назад повернула побіда права і справедливости. Кожний поляк знає, як дуже дорогі для нас ці території. Без них Польща не може істнувати, бо 30-тимільйоновий (?) нарід у тих політичних і географічних умовинах, що ми, вдушилисяб, стративши вільний доступ до моря. Тому кожний поляк не завагається ні на хвилю зложити найвищу жертву власної крови і майна для оборони тих територій перед всякими зазіханнями, звідки вони не походилиб".

Таке поставлення справи повитала тим разом з великим аплявзом навіть уся права польська преса. Рівнорядно розвинувся газетний двобій між німецькою та польською пресою в справі інтерпретації § 10. і § 19. пакту Ліги Націй.

Отже нинішній керманич польської закордонної політики висказав наведені слова щойно тоді, коли притиснули його до муру німці своєю пропагандою за ревізією границь, переговорами ґен. Павельса в Парижі та коли натиснула на нього польська публична опінія. Можна думати, що Залеський говорив щиро та всеж ця його катеґорична заява появилася дещо опізненою, а орган Бенеша „Праґер Прессе" твердить навіть, що була вона замовлена з Парижа тією комісією, що бере в імени Франції участь у переговорах з ґен. Павельсом.

З уваги на те можна догадуватися, що урядові Пілсудського був донедавна цікавий і актуальний цей піднятий свого часу пропаґатором Панєвропи Куденгове-Калєрґі, проєкт уступок Польщі для Німеччини за ціну Литви та Мемеля, проєкт, який дуже широко обговорювала вся европейська а в ще більшій мірі більшовицька преса, звязуючи його з воєнними плянами маршала Пілсудського.

По заяві Залеського приходиться ствердити, що німецько-польських рахунків не можна вирішити в нинішніх обставинах мирними засобами, а тим більше не можливі вони до вирішення на терені Ліги Націй, яка не розпоряджає достаточними санкціями, щоби змусити котрогось зі своїх членів до ревізії власних границь. Німецько-польський граничний спір увязнить на довго пункт тяжости міжнародньої европейської політики та стане постійною загрозою для европейської „рівноваги". Нинішня імперіялістична Польща піде на уступки і то добровільні тоді, коли опиниться в кліщах примусових воєнних обставин, коли її будуть тиснути до муру так, як уже нераз тиснули, але тоді непотрібними будуть її добровільні уступки, бо все станеться і без них.

## На імперіялістичному конику.

### „Золоті думки" п. Голувка.

**Одна „анальоґія". — „Українців це нічого не обходить". — Сакраментальне: „nikt się nie zgłasza". — Війна і право самоозначення.**

*Варшава, 14. січня 1927.*

Того самого дня, коли в „Роботніку" появилася декляративна стаття п. Т. Голувка п. н. „Український університет — українська Господ. Академія", Ваш кореспондент мав нагоду стрінутися з її автором. Користаючи з цієї нагоди, завдав він п. Голувкові кілька запитів, навязуючи їх до деяких неясних місць у згаданій його статті.

— Що Ви розумієте під тим, що „УНДО своєю націоналістичною політикою запропащує справу українського університету у Львові?"

— Адже УНДО стоїть de facto на становищі ірреденти, відірвання українських земель від Польщі. Коли ППС стануло на становищі відірвання Конґресівки від Росії, то не ставило ніяких вимог до Росії ані теж вимоги польського університету у Варшаві...

— Вибачайте, але тут мале непорозуміння. УНДО не ставить взагалі жадних вимог до Польщі крім одної, аби Польща виконала власні зобовязання перед закордоном і собою, принявши певні відомі закони...

— Українців це нічого не обходить. Вони не признали ухвали Ради Амбасадорів, а закони, про які кажете, були прийняті теж проти волі українців. Тому не можуть мати претенсій до того, що самі неґують. Я не заперечую права українському громадянству стояти на самостійницькому принціпі й управляти відповідну політичну тактику, що зміряла би до відірвання українських земель, а то творення відповідних підпольних організацій і т. д. Одначе з другого боку з такого становища має право витягти консеквенції польський уряд і приноровлювати таку тактику, яка йому вигідна.

— Чи до тої тактики польського уряду належить теж неґування культурних потреб українців, ось нпр. українського університету?

— Я вже казав нераз, що оснування українського університету у Львові є слушним постулятом, як по суті, так і щодо вибору осідку. Одначе практичний підхід до цієї справи є унеможливлений тому, бо нема нікого в українському громадянстві, з ким можна би на цю тему говорити. Найбільше впливова й найповажніша українська партія заняла таке становище, яке виключує можливість яких-небудь розмов з польської сторони. Тому теж думаю, що справа українського університету у Львові, яка набрала яскраво політичного характеру, стане актуальною щойно в будучому соймі...

— Вибачайте, тут знову заходить непорозуміння. УНДО чейже зовсім не рефлєктує на ролю контрагента і стануло давно на становищі, що українські землі у Польщі репрезентує Українська Парляментарна Репрезентація...

— А я саме стою на становищі, що Українська Парляментарна Репрезентація не є фактичною заступницею українського громадянства Східної Галичини та що переговорювати в якихнебудь справах можна лише з тими, які представляють справжню силу в краю. Виходячи з того заложення, я був теж і є противником якихнебудь розмов з тими „партіями", які є в більшій або меншій залежности від наших власних, польських, адміністраційних чинників.

— Якже погодити те, що одні постанови краєвих чинників — маю на увазі признання цими чинниками істнуючої Парлям. Репрезентації — Ви легковажите, з інших знову витягаєте як найдальше йдучі консеквенції?!

— Коли говоримо про справи безпосередньо звязані зі Східною Галичиною, то всі мої погляди виходять з принципіяльного становища, що Сх. Галичина повинна належати до Польщі...

— Даруйте мені: чи принципіяльним становищем соціяліста не повинно бути гасло самовизначення?!

— Гасло самовизначення українці у Східній Галичині вже раз приноровили і вислід відомий: прийшло до війни, яку вони програли...

...Не хотячи запускатися у нетрі безпредметової зрештою, дискусії, я подякував ш. інтерльокуторові за його безумовно велику... щирість у висловленні таких досить ориґінальних поглядів, які тут вірно списані та ще й авторизовані.

**І. Кедрин.**

*

Незалежно від вищенаведених теоретичних виводів, у варшавських соймових колах запевнювано, що т. зв. комісія знавців для справ нац. меншостей, яка радила три останні дні в присутности делеґатів інтересованих міністерств, приняла до відома звіт п. Голувка про його подорож до Подєбрадів і рішила запропонувати Раді міністрів ужити конкретних заходів у напрямку переведення Української Сільсько-Господарської Академії з Подєбрадів на Волинь. Якими формальними актами мало би це бути полагоджене, ще невідомо. Кажуть, що осідком Академії став би Луцьк або Кремянець. *(кн.)*

## Кубань в цифрах.

*Прага, 13. січня 1927.*

„Население и хозяйство Кубанско-Черноморской области" є назва статистичного збірника за 1922—23 р. (in folio 922 сторінки). Це коллективна праця більше як 20 фахівців під ред. проф. Смірнського.

Хто хоче дізнатися, що собою уявляє Кубань з ріжних боків, мусить прочитати цю грубу, цікаву книжку.

Книжка ділиться на три частини і приводиться в ній понад 500 ріжних таблиць, які яскраво в цифрах висвітлюють привабну країну.

Зупиняюсь лише на деяких.

Населення Кубані складається з 70-ти народностей — всього 3 і пів міліона.

З них українців (які себе визнали українцями) 475.485 душ; москалів 272.109 д., „Росіян" (українців, які записали себе „росіянами" (примітка моя) 2,292.901 душ; з решти народностей привожу відомости лише про европейські: чехів — 3.610 д.; німців — 37.217 д.; болгарів — 2.152 д.; сербів — 232 д.; поляків — 11.785 д.; англійців — 354 д. і французів 218 д.

Грамотних, коли відкинути дошкільний вік, всього лише 35,5%.

Освіта на Кубані:

а) В 1923 р. було 5 високих шкіл: Інститут Політехнічний, Педагогічний, Медичний, Сільсько-Господарський і „Рабо-

фак" (Робітничий факультет). Студентів на високих школах 2388 і студенток 1437; професорів 364 (з них 27 жінок).

б) Початкових шкіл — 1207, учнів в них 214.689, а учителів 3351.

в) Середніх шкіл — 116, учнів — 17.449 і професорів 986.

г) Школи-Технікуми — 44, учнів — 3469 і професорів 343.

д) Шкіл посереднього типу — 13, учнів 635 і професорів 42.

е) Комуністичних партійних шкіл — 7, учнів — 505 і професорів 42.

ж) Курсів (видко політграмоти) 26, слухачів 669 і професорів 83.

з) Шкіл — ліквідації неграмотних — 87.

Позашкільна освіта:

Бібліотек — 380, в яких 529.384 кн.

Відвідувачів було 1.279,130.

Хати-читальні: 244, в них 77,354 кн. Читачів 154.588.

Освіта, порівнюючи з 1919 роком, значно впала — бо в 1919 р. в початкових школах було до 6.000 учителів, а на одного учителя припадало від 30—50 учнів. Вищих початкових шкіл було 240 і середніх 120; але майже не було хат-читалень. Головним заняттям населення Кубані є хліборобство, ґрунт на Кубані плодовитий, глибокий чорнозем від 60 центим. до 100, всього землі 8,156,208 десятин, під лісом 1,965.057 десятин, а решта пригідна для рільного господарства. 1923 р. був неврожайний і зібрано було хліба лише 90.955 пуд. (а до війни вивозилося хліба з Кубані 99,000.000 пуд. —1913 рік). Крім хліба Кубань завжди була головним доставцем тютюну і так наприклад в 1917 р. зібрано 1,510.000 пудів — пересічно одна десятина давала 76 пуд., а в році 1923 - згідно зі статистикою Кубань дала лише 199.000 пуд. себто 12 проц. урожаю 1917 р.

Продукція цукрового буряка на Кубані почалася недавно, бо в часі світової війни і в часі 1923 р. десятина дала 826 пудів буряку — або цукру 103·3 пуд., в той час у Росії з десятини брали 150—155 пудів, а в Европі 200—250 пуд. В 1923 р. було під цукровим буряком 767 десят. Кожна станиця на Кубані давніше була немов би садком, а статистика 1923 р. показує, що і садівництво та огородництво зменшились. Так під садками було 19.000 дес., які складали 83,768 садків.

Під виноградниками було в 1923 р. 3.280 десят. (до війни 9.865 дес.) — урожай з десятини пересічно 200 пудів винограду, а 100 пуд. давало 60 відер вина. При спеціяльному обслідуванні бжільництва в 1923 р. на Кубані було 345.000 вуликів — один вулик дав 18 фунтів меду і 1·3 ф. воску. Промисловість Кубані, як хліборобського краю, не дає цікавих цифр, але варто звернути увагу на інтенсивність праці робітника — так відпочинку на 30 робочих днів в 1923 р. було 10·4 днів, а в липні навіть 11·9 днів а до війни відпочинку було лише 4·4 днів.

Число безробітних в 1923 р. було 32.344 — сюди пораховані і чорноробочі і працьовники духової праці. Торговля на Кубані находиться у трьох чинників: до держави належать 93 установи, до кооперації 101, до приватних осіб 1.992 уст. себто 97·3 проц. Сума оборотів чомусь показана лише за останню чверть 1922 р. — всього 219·3 міліони карбованців. Оборот державних установ — 16 міліон., кооперативів 41·2 міліон. приватних 162·1 міліони — себто 73·6 проц.

А Неручев — автор цеї статті — пише: „Беручи під увагу, що приватні особи применшують свої прибутки не менше як в 2 рази, державні інституції і кооперативи не мають ні можливостей, ні стимулів це робити, то ясно, що державна і кооперативна торговля находиться ще в гіршому стані, ніж зясовують цифри".

Сільсько-господарських кооператив на Кубані було 4.9, із тих 25ь сільсько-господарських товариств; артілів 82 і комун 121. Осіб в комунах і артілях було 5.694, а в сільсько-господарських т-вах 47.104 особи.

Залізниць на Кубані 1,710.087 верст, з яких більша частина належить до станиць і сіл, як членів акційних тов.

Довжина водяного шляху 517 верст (327 в. Кубань і 190 верст. інш. річки).

Телеграфних ліній було 1.710 верст і телефонних 12.72[illegible] верст (до війни майже всі станиці на Кубані були зєднані телефонами).

В короткій статті не можна зреферувати 922 стор. статистики — тому ще вкажу на цифри — які висвітлюють медичну поміч і соціяльне опікування. Лікарів було 421, фельчерів 560, фармацевтів 81, зубних лікарів 49 (?), акушерок 20. (?). Аптек 379, лікарських пунктів 138 на 2.2[illegible]7 ліжок — принято було хорих 35, 691 особ. Санаторій 20 на 2.466 ліжок.

Соціяльна опіка стояла ще гірше: Домів матери й дитини в Краснодарі лише 2 на 75 душ і в повітах 1 на 75 душ. Дитячих домів в Краснодарі (2.0.000 душ населення) лише 8 на 190 дітей і діточих захоронок 3 на 75 дітей.

Тепер, як видко з кубанських часописів, дітей, які не мають над собою стріхи, 2.500 душ, але зате вже більше є діточих притулків і в повітах. Шкода, що не можу детальніше ознайомити шановного читача зі своєю прегарною, але нещасною Батьківщиною.

**Марія Омельченко**



## Учмся від чехів!

**До дискусії на тему: „Якось то буде".**

(Стаття надіслана.)

Голосна свого часу справа будови „Народного Дому" на Богданівці та переведена над нею дискусія в „Ділі" дали мені притоку подати до відома українського загалу в Галичині, як то в подібних випадках поступають чехи. Нагоду до того дав мені часопис „С[illegible]", що випадково попався мені в руки. В ньому якийсь чеський Сокіл Ярослав Гумбергер розповів, як то у них будуються великі сокільські домівки малих сокільських дружин.

Для пояснення тої статті подаю, що тут, у Чехословаччині, майже ніколи не довелося мені читати, щоби в теперішніх часах якісь міста або містечка чи села відкликувалися до чеського загалу в справі помочі та домагалися збірок чи складок на свої місцеві ціли. Можнаб тут замітити, що у чехів є інші матеріяльні й культурні відносини, як у нас. Це правда, одначе, думаю, годиться нам познакомитися з тим, що описано в наведеній мною статті, щоб ініціятори будови читальняних домівок чи інших народніх інституцій у нас розважили передусім усі ті обставини, про які згадує автор у статті у „[illegible]". Ось і уривок зі згаданої статті:

„Думаю про оті наші малі дружини по селах та містечках, де з малих домиків та хат плинуть також малі частини великої сили Соколів. На нашій провінції щойно розвивається широке зрозуміння ідеї (Figner Фігнера; в всеж таки зрозуміле є бажання, щоби кожна і то найменша дружина, мала вже раз власний дах над головою, гарну білу салю до вправ з гіпсовою відбиткою Сокола й зі сценою; а вершком усіх бажань є галерія з дьошками, бо мати її значить тільки, що мати у дружині змагуна першої кляси. Якщо щастя дружині усміхнеться, часто має і одно і друге.

В богатьох місцях міститься Сокіл у салях заїздних домів. Як не має власної домівки, виглядає в таких обставинах якось чужо, зовсім як у підиаймі. Сокільська дружина — то одна родина. Якеж отже диво, що ця родина тужить за родинним огнищем, яке може дати лише власна домівка? І так одного дня збереться виділ, спитають брата-скарбника, кілько мають заощаджених грошей, а коли він відповість тільки й тільки, тоді ціла справа реалізується вискавом: „Ну — так, брати, тепер, здається, моглиб ми до цеі справи взятися".

І настане велика рада. Ніхто, що того сам не пережив, не знає, що за сильна та сліпа пристрасть будування огорне всіх членів. Колиб їм в тій хвилі брат-голова сказав, щоб поставили вавилонську вежу, то, здається, позвозять дошки на рештування, вапно та цеглу й зачнуть роботу. Як загально відомо, ми є певні, що поставилиб її до самого неба.

Першою журою є місце будови. Зачинаючи від начальника громади, а на громадськім писарі кінчаючи, ціла громада є за тим, щоб будувати на вигоні або на малій площі. Вибраний будівельний комітет обходить проектоване місце довкруги, пробує, будує у воздусі, мірять, аж одного дня, якби нічого не сталося, заявить зібраним Соколам: „Вже місце маємо!"

А як повстають великі домівки малих дружин? Часами є дуже добре зужити на це громадські чи панські обєкти. Є то нераз старі, мохом покриті будови, опущені, з вибитими вікнами, неначе мертвими відкритими очима, з потрісканими, неначе зморщеними мурами, а на них любо спочине око будівельного комітету. Ті будови це звичайно коршми, шпихлірі, стайні, возівні а навіть синагоги, а з того всього дасться зробити гарна й велика домівка і то з ґалерією.

І ось одного дня прийде будівничий, огляне будівлю, встромить ніс до отвору в потрісканім мурі та витягне звідти заяву, сформульовану власними устами, що з тої старої коршми може бути зовсім гарна сокільська домівка.

„Якже вона буде виглядати, в такім стилю" — спитається якийсь член нетерпеливо. „Ну, зробимо її може в готицькім стилю" — жартує будівничий. Потім до-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

## Два поети — два контрасти.

**Рішпен і Рільке.**

Майже одночасно вмерли два поети: один французький, другий німецький, яких імя було не від нині настільки відоме, що вся світова преса присвятила їм статті, а найкращі журнали — студії найвизначніших критиків і письменників. Аж дивно якось єднати такі два імена: Рішпен і Рільке, під одним фейлетоном. Лише смерть може своїм білим рантухом робити такі зрівнання. Між членом „Французької Академії" 77-літнім бурхливим Жаном Рішпеном і 51-літнім Райнер Марія Рільке, одним з найсмирніших, хоча й найбільших, сучасних німецьких поетів було так мало спільного, як лише може бути між двома протилежними вдачами, уявами, світоглядами, звичками, ідеалами, засобами та шляхами творчости. А що найлекше переводити пралелі між рівкими контрастами, тому й не диво, що ці дві смертні тіни блимають перед очима як два спомини ріжних підсонь і ріжних життевих пригод.

Жан Рішпен був поетом, якому природа дала найкращий дар: досмертне здоровля та досмертну молодість; Райнер Марія Рільке прийшов на світ, мов гість на землі, з якої може кожної хвилини відійти в кращу сферу, де не дошкулює тіло. У Рішпені кипіла гаряча мішана кров з під неба Африки — здоровенного батька Француза і матері Румунки. Рільке вродився у Каринтії у старій аристократичній, себто виснаженій родині. Оба вони мандрували чимало; але Рішпена гнала з місця на місце потреба витратити надмір своєї фізичної енергії у професіях, де вистачали мязи. Рільке переїзжав з Чехословаччини, де виховався, в Німеччину, Україну, Росію, Швайцарію, Францію, мов пацієнт, що шукає зміни клімату, завсіди зачинений у кімнаті, мов теплична квітка. Рішпен шукає пригод і авантюр; спить на землі, а дивиться на зорі, тому, що не має даху над головою. Рільке лякається кожної зустрічі з матеріяльними предметами і втікає у світ власної уяви, яка розквітає блакитними квітами при заплющених віях.

Фізична організація Рішпена відповідає вповні його світоглядові, так само як Рільке. Коли хочете бачити образ поета, що вірить у силу матерії, її чар, у розкоші змислів, у насолоду безпосередньої зустрічі з річищем, яким пливе буденний намул і веселкова, цілюща течія, уявіть собі кремезного атлета, з ясним чолом, безжурним обличчам циганськими кучерями, у театральній позі фільмового змаг на акробата чи „сальонового льва". Це Рішпен — божок жіноцтва, король кабаретових співаків, декляматор, прелєґент, вічевий промовець, безбожний зайдиголова. Якже ж має виглядати письменник, якого поезії нагадують найріжніші зітхання романтиків — Шеллі, Новаліса або Лямартіна? Рільке це заблуканий у сучасність середньовічний чернець; його тіло, немов прозірчасте від духового скупчення; тільки уста тремтять від слів шепотіючої молитви, а великі очі палають від містичної задуми.

Чи з цих найзагальніших рис їх зовнішньої постаті не можна вивести всієї їх життєвої та письменської карієри?

Рішпен стоїть на землі так міцно, має такі плечі та пястуки, що навіть ворота святині Полігімнії, які відчиняються лише на гасло її жерців, стоять перед ним настіж, немов би з остраху, що він у силі їх виважити. Коли він кладе на книгарські полиці свої строфи, що оспівують нужду та красу життя вуличних волоцюг і бурлак („Жебрацькі пісні"), а вслід за цим кидає суспільности „Богохульства" — він робить це з таким розмахом, самовпевненістю та обуренням, що вся суспільність теж стає обурена, і Рішпен на протязі одної ночі стає „славний". Він нагадує мені чомусь к'єру Шаляпіна, який навіть як артист імператорської опери міг собі дозволити на спів „Дубінушки" при супроводі всієї авдиторії. На царськім дворі казали, що хто має такий голос, то може бути навіть революціонером. Так само ввійшов Рішпен і до „Французької Академії", найбільше консервативної французької інституції, яка в силі інколи вибачити письменникові навіть безбожність, матеріялістичний світогляд і пролетарське бурлакування, коли він володіє талантом красномовства.

Рільке, коли його запрохали до новотвореної берлінської „Академії письменників", — відмовився від цеї почести, бо він не міг уявити собі приналежности до якоїнебудь організації, навіть поетів. Коли він жив у Берліні, у найблищім сусідстві товаришів пера, ніколи з ними не зустрічався і з острахом вминав усі „слави". За все своє життя не давав він про себе ніяких біографічних, ні бібліографічних даних тим, які звертались за ними до нього. До Парижа втікав лише тому, що це, на його думку, місто, де людина може почувати себе найбільше самотною. Увесь він був заслуханий у собі; ходив по землі мов навшпиньки, вдоволяючись грою лиць на вулиці, про які ви[illegible] старчало йому мріяти у чотирьох стінах кімнати.

Поезія Рішпена це пісня, яку можна відспівати хором, перед авдиторією, віддеклямувати із сцени, щоби зібрати бурю оплесків, захопити безпосередньо, обурити, приголомшити.

Поезія Рільке це притишена псальма, у півсутінку. Рішпен хоче всьому світові сказати, чим він радіє, від чого пяніє, в що не вірить, проти чого протестує, що пережив так само прилюдно, як і хоче це явно розказати. Рільке сповідається нишком перед самим собою, в екстазі задуманого грішника важить кожне слово, лякається його згуку.

Оба ці поети — преставники одного з характеристичних змагань сучасної творчости, хоч які далекі своїми контрастами. Для Рішпена на першім місці стоїть зустріч з дійсністю: її смутки та радощі, пережиті для неї самої; він кричить: хочу жити, хочу нових вражінь, вічно нових досвідів! І Рільке шукає глибини переживання. Але він не потрібує шукати за ним у змін-

дає, що пляни привезе за яких 14 днів і відїздить.

Міжтим дружина приготовляється до праці. Скоро уладжується кілька забав, а дохід з них іде на будову. Зарядиться збірку, продається удили, а молоді соколики продають паперові цеголки, якого то матеріялу, хоч він зовсім несолідний, з огляду на милі появи доставців ніхто не відважиться відкинути. Все для нової домівки! Коли би брат-староста приказав привезти 10 возів ясіль, то братя певно заложили би раціональну годівлю курей. Одначе, Богу дякувати, гимнастична саля не є такою будівлею, як Карлін м ст у Празі, і не потребує такого матеріялу. Будівничого очікується неначе нового Месію. Вкінці він приїде, покаже та вияснить гайну ліній, пояснить образ нової будови, а коли все вже порішено, випне гордо груди і проголошує певно, що в понеділок можна буде зачати бурити. Брати стискають йому руки, він бориться, — а в понеділок захитається дійсно стара будова коршми в смертельній агонії під вершими ударами джагана. Міжтим будівничій бігає, слідить, приказує. Всюди рух, а над усім домінує радість Соколів: Будемо мати власну нову домівку!

Праця братів та сестер зачинається вечером. Прийдуть з фабрик, з канцелярій хлопці та дівчата, зі школи від науки — і всі хапають за лопати, мотики, тачки залишені робітниками, а дістанши поучення будівничого, як і що робити, беруться до найтяжчої праці. І так повстає на будівлі друга шихта. Тільки, що вона не бере ніякої платні і зовсім не дбає про 8-годинний час праці.

Кожний метер викопаної ями, кожна тачка вивезеної глини, кожне подання цегли є в дійсности втіленням сокільської ідеї: „Працювати“. Тож кожним рухом мязів Соколів ока ця ідея реалізується.

Один старший брат, перехрещений на будівельного радника тому, що дає величезну скількість рад, записує години праці членів. Нагородою та премією є тут свідомість доброго діла. Що праця не обходиться без жартів та жартівливих переміток, це зовсім здорове і зрозуміле.

За якийсь час будова є в тій стадії, що будівничий прибирає торжественну міну та заявляє, що вже скоро зачнеться правдива праця, себто сама будова. І знова приходять вечером брати та сестри, мішають вапно з піском, возять цеглу, пісок і здається, дуже радо хотіли би працювати без перестанку. Сокільська домівка росте. Що-дня виразніше виступають її зовнішні обриси, одначе середина її має ще такий дикий вигляд, що подобає на вхід до пекла. Та ось приходять малярі, столярі і шлюсарі — і ніхто не може сказати, як і коли сталося те чудо, що одного дня стоїть тут домівка готова, зовсім така, як собі всі бажали. Біла, з гіпсовою відбиткою Сокола, є галерія з льожами, простора сцена також; а найбільше радуються всі, що та домівка не мала і не скромна, але велика, простора й пишна.

Брати й сестри ходять з місця на місце, не можуть надивитися на всю ту красу! Аж брат-начальник мусить на них крикнути, щоб не розвалили того, що щойно поставили. Ну—а потім пишеться до Праги, щоб на святочну академію прислали якийсь квартет, або щоби взагалі хтонебудь з центра приїхав. Хотілиб похвалитися своєю білою красавицею—домівкою“.

Прочитавши уважно цей опис будови чеської сокільської домівки і наші ініціятори мусять застановитися найперше над відповідним місцем до будови, а відтак, чи найдеться між ними таке число свідомих та охочих людей, котрі стали би членами будівельного комітету, дальше, чи комітет той має вже яку зібрану готівку на заплачення вступних робіт і чи може він рахувати на поміч солідного та щирого інжиніра, котрий піднявсяб тої будови і став відтак душею цілого підприємства, а вкінці, чи комітет може рахувати на одушевлення і поміч загалу, який попри платних робітників безінтересовно станув би до праці. Якщо таких умовин в якійсь місцевости нема, то не повинно ся приступати до будови ні читалень, ні „Народних Домів“, ні сокільських домівок, бо може відтак вийти таке саме, як з будовою „Народнього Дому“ на Богданівці у Львові.

Прага, грудень 1926.

**Мих. Стахура.**



# Жиди й українці.

**Дальші два українські голоси в обхідній анкеті львівської „Хвилі“.**

I.

Під кінець минулого року львівська „Хвиля“ звернулася до поодиноких українських громадських діячів з двома запитами:

1. Як повинна взаїмно уложитися національна, суспільна і культурна політика обох народів, щоби увільнити взаїмні відносини від непорозумінь і неприхильности, а влекшити згідливе і позитивне співжиття обох народів?

2. Якими позитивними засобами повинна змагати до тієї мети інтелігенція і публіцистика обох народів?

Досі надрукувала „Хвиля“ чотири анкетні відповіди. Дві з них: през. Ю. Романчука і д-ра Ст. Барана — реферували ми вже на сторінках нашого органу; з двома дальшими: д-ра Льва Бачинського, голови соц.-радикальної партії та відомого громадського діяча і старого парляментариста д-ра Т. Окуневського — отсе тепер знайомимо наших читачів.

Др. Лев Бачинський думає, що відносини між українцями і жидами в Галичині тепер не погіршилися. Давніше жидівська маса давалася використовувати польській шляхті до гноблення українського народу, до видирання йому політичних прав. Тепер ті часи минули. Жиди почали вести свою окрему національну політику і перестали мішатися до польсько-української боротьби. Внаслідок того витворилися добрі відносини між українським і жидівським народом. Переслідування жидівства в перших літах польської держави і люті переслідування українців та спільні терпіння ще більше сцементували ті приязні відносини.

„Український селянин і робітник живе в найкращій згоді з жидівським робітником, дрібним купцем і дрібним хліборобом (?) і далі так будуть жити та мусять разом боротися за політичне й економічне визволення. Якщо в останніх часах повстало непорозуміння між українцями і жидами, то те непорозуміння не впливає і не може впливати на взаїмні відносини між обома народами, а **обмежується лише до суперечки між певною групою жидівської й української інтелігенції.** Працюючі жидівські й українські кляси не звертають уваги на спори, що повстали між журналістами (sic!), на тему польсько-жидівської угоди або атентату Шварцбарта і ті спори не є в силі поріжнити ті кляси між собою.

Позбавлення всяких політичних прав українського і жидівського народу, економічна нужда, в якій живе український селянин і робітник та дрібний купець і робітник жидівський, все єднатимуть ті верстви до спільної боротьби й оборони своїх інтересів, а саме життя і спільна неволя вкажуть засоби, якими прийдеться користуватися в тій важкій боротьбі.

Значна частина жидівської інтелігенції і богатого купецтва, як також деяка частина української інтелігенції в тій боротьбі не буде брати участи, бо ті люди взагалі нездатні до боротьби і вони без різниці національности та віроісповідання разом найдуться в передпокою гнобителя в найкращій згоді (sic!), коли в тому самому часі працюючі маси обох народів теж згідно будуть боротися за своє визволення.

Не можна заперечити, що значна частина жидівської інтелігенції і богате купецтво в значній мірі причиняються до надавання польського характеру східно-галицьким містам, головно у Львові — в білий день не найдеш ніякого українського напису над жидівською крамницею...“

Жиди-купці не хочуть розмовляти з українською клієнтелею по українськи, жиди-адвокати нехтують українську мову в судах,

„одначе ніхто з чесних українців не може обвинувачувати всього жидівського народу за те, що нечисленна верства (?!) того народу дається уживати за знаряддя польонізації українського народу на його землях — так само, як ніхто з розсудливих жидів не буде обвинувачувати всього українського народу за жидівські погроми, які — на жаль — ділися на Наддніпрянській Україні з намови чужих елементів.

В інтересі обох народів було би бажане, щоби жидівська інтелігенція, а перш усього публіцистика не забувала, що значна частина жидівства живе на українській землі, щоби та частина інтелігенції старалася зрозуміти визвольні змагання українського народу, щоби познайомилася з його мовою і літературою, а з другого боку, щоби українська інтелігенція і публіцистика памятала, що жиди, які від віків заселюють українську землю, набули право до дальшого людського життя на тій землі (хтож їм того права відмовляє? — Ред.) та що той рухливий нарід може бути помічним у визволенні українського народу.

Не дразнити себе взаїмно і не помагати спільним ворогам гнобити другий нарід — ось що повинно бути девізою діяльности інтелігенції обох поневолених народів“.

Хто уважно слідкуватиме за думками, що червоною ниткою тягнуться у відповіди д-ра Льва Бачинського, той побачить всю штучність цеї політичної акробатики, обсотаної „добрими“ фразами старого, зцвілого лібералізму. Цеї цвілі не відсвіжила і нова фразеольоґія з арсеналу його партійного органу („працюючі люде“ і т. і.) Зрештою до висловлених думок шан. керманича соц.-радикальної партії в інтересуючій нас квестії ще матимемо нагоду повернути.

# Радянська Україна.

**Партійний перепис.**

Вслід за загальним всенародним переписом населення на Україні має відбуватися партійний перепис. До нього йде велика підготовка в центральному комітеті КП(б)У. Харківський „Комуніст“ пише, що на Україні прийдеться переписати коло 200 тисяч членів і кандидатів до партії, зареєструвати біля 10 тисяч парт. осередків і кандидатських груп, а також до 700 районних і інших партійних комітетів. — З наведених цифр бачимо, скільки комуністів виконує нині на Україні диктатуру. Цифра 200 тисяч не означає числа комуністів на Україні, бо вона містить у собі і кандидатів. Звичайно число кандидатів до партії перевищує число самих членів партії. Можна сміло твердити, що тепер на Україні нема більше як 80—90 тисяч комуністів. І та маленька купка людей панує неподільно над 28 міліонами українського населення. А що в партії є не більше як 25—30 відсотків не територіяльних, а правдивих Українців з уродження, то вийде що над 28 міліонами населення, в якому Українці творять аж 85 відсотків, панує біля 60—70 тисяч комуністів не Українців.

**Будинок літератури ім. Василя Блакитного.**

Дня 5. січня ц. р. відбулося в Харкові врочисте відкриття будинку літератури ім. В. Блакитного. У відкритті взяли участь представники всіх урядових, громадських і партійних установ. З окремими привітами виступали представники Центрального Комітету КП(б)У, літературних угрупувань „Вапліте“, „Плуга“, „Молодняка“ та „Гарту“.

**Академія Наук.**

Харківський уряд затвердив проект перетворення науково-дослідчої катедри історії України при Академії Наук в науково-дослідний інститут. На чолі інституту стане акад. М. Грушевський. — Науковий співробітник Академії в Парижі Ілько Борщак повідомив Академію, що він знайшов у Парижському Національному Музею невідомий досі документ генерального писаря гетьмана Мазепи Орлика та його небожа Войнаровського. Документ відноситься до часів переходу Мазепи на сторону шведського короля Карла, коли велися переговори з Францією та Швецією про українсько-шведський воєнний союз та про незалежність України і її відокремлення від Росії — В часі досліджування архіву ржищевського монастиря найдено цінні, досі невідомі матеріяли з історії козаччини та гетьманщини на Україні. — Академія Наук робить перед урядом заходи в справі наукової поїздки проф. Тимченка до Липська, і співробітниці історико-фільольоґічного відділу Грушевської до Парижа і Льондону. Крім того старається Академія про висилку керманича гебраїстичної історичної комісії І. Галанта до Берліна і Парижа для зібрання матеріялів у справі участи жидів в европейському революційному русі.

**Памятаймо: Рідна школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!**

живій черзі пригод, у шумі юрби, на дні чаш кохання чи алькоголю. Справжньому поетові, говорить він, вистачає вид опадаючого листка, промайнулої на овиді птахи:

Ich habe keine Geliebte, kein Haus,
keine Stelle, auf der ich lebe.
Alle Dinge, an die ich mich gebe,
werden reich und geben mich aus.

Прирівняйте цю сповідь із заявою Рішпеня:

Любов, яку я чую, яка мене так бурить,
Вона — не непорочна і не платонічна,
Не ніжний бішкопт у дожції конфітури,
Любов це тіла, справа гігієнічна.

Не дивно, що Рішпен написав найкращі свої твори в добі, коли тіло та його потреби були найсильніші — у довгій молодости. Так само як Рільке у тій добі, коли голоси тіла ставали щораз слабші: чим ближче підходив до гробу. Перша доба молодечої творчости Рільке, коли він зверхнім виглядом та манерами нагадував „сальонового льва“ та крикливого футуриста, тривала коротко, як і перші поетичні спроби. Він входив щораз глибше в себе і щораз більше забував про весь зовнішній світ. Рішпен ішов у зовсім протилежнім напрямку: з дикого жеребця і бродяги, збунтованого проти всіх і всього, ставав щораз більшим звеличником усіх радощів товариського та суспільного життя. Недурно на його славу працювали такі артистки як Сара Бернар, для якої він писав песи або Іветта Жільбер, що розносила по світі його пісеньки.

Рішпен — тип француза, з усіма основними рисами французької умовости. Його поезія — ясна, льоґічна, аж надто красномовна, надто зраціоналізована, патетична, із сильними суспільними та еротичними тонами. Рільке — европеєць, на якого творчість складались ріжні культури; у німецьку мову вніс славянську мельодійність, (під впливом чеських народних пісень); засвоїв собі основно французьку культуру та мову, якою дивував і німців і французів; не почував себе земляком у ніякій країні; став одним з найярких представників сучасного містицизму в літературі. Рішпен жив з поезії; Рільке жив лише нею.

Як оба жили, так і вмерли. Рішпен поїхав зимою до „Бульонського ліску“ режисерувати фільму із свого „Волоцюги“ і там простудився. Забув, що має 77 літ і що не вільно йому вічно приглядатись волоцюгам. Рільке нездужав довгими роками і помер на дивну недугу: леукамію, при якій людина тратить щораз більше тілець крови, які перемінюються в білі. Найсильніший спомин лишив по собі Рішпен як життєрадісна, бадьора людина, що всіма фібрами кохала життя; Рільке як удуховлена тінь чистого поета, вдивленого в повислу над ним руку цілющої смерти*).

*) Творів обох письменників подавати зайве; Рішпен доступний тільки для тих, що можуть читати його в ориґіналі, надто відома фіґура у французькій літературі. Твори Рільке вийшли всі в „Insel-Verlag-у“.

# Дальші арештування білоруських послів.

**Останній посол Білоруської Громади арештований. — Марш. Ратай не бачить основ для інтервенції. — Лист до мін. справедливости.**

*Варшава, 17. січня 1927*

Міністерство внутрішніх справ одержало інформації про арештування білоруського посла Головача. Вістка ця наспіла нині в ночі до мін. Мейштовича. Арештовано пос. Головача на приказ виленського прокуратора, який нібито має докази вини згаданого посла.

„Пшеґльонд Вечорни" пустив чутку, що пос. Міотля і Приступа втікли за кордон. Одначе ця вістка показалась неправдивою, бо пос. Міотлу, четвертого й останнього посла „Білоруської Громади", також арештовано в новгородськім воєвідстві.

Марш. Ратай конферував із урядовими чинниками, щоби зібрати докази, яку ролю відіграли арештовані посли в протидержавній роботі. В понеділок марш. Ратай мав конференцію з мін. Мейштовичем, а вечером відїхав до Бельведеру, де майже годину конферував із марш. Пілсудським.

Нині марш. Ратай вислав до мін. Мейштовича листа, в якім заявляє, що не найшов досі основ жадати звільнення арештованих білоруських послів і брати відповідальність за консеквенції звільнення. Про нові арештування послів, а саме пос. Головача і Міотли, марш. Ратай не вміє сказати, чи арештовано їх у звязи зі справою попередньо арештованих послів Тарашкевича, Волошина і Рак-Михайловського, чи теж ходить тут про окрему справу. Тому марш. просить дати йому якнайскорше виснення. Колиб позбавлення свободи пос. Міотли і Головача було в звязи зі справою згаданих трьох послів, то факт, що воно сталося майже 24 год. пізнійше, насував би підозріння, чи заходить випадок приловлення на горячім учинку.

# Збройна інтервенція в Китаю.

*Льондон, 17. січня 1927.*

Після конференції при участи Болдуіна, Чемберлена і найвизначніших членів англійської адміралції видано ескадрі кружляків на Середземним морі розказ приготовитися до відпливу на китайські води. Розходиться про збройну інтервенцію в Шангаю.

На 18. січня скликано засідання англійської ради міністрів. Ідуть переговори з заінтересованими державами в справі спільної акції на випадок конфлікту з кантонськими військами в Шангаю. Наспіла вістка, що несподівано кантонські війська вирушили на Шангай.

Дня 17. січня було півтретягодинне засідання англійського кабінету, присвячене дискусії над звітом дипльоматичного представника Великої Британії в Ганкоу. Міністр війни Евенс вернув із Рівєри до Льондону, щоби взяти участь у цьому засіданні. Перед засіданням кабінету Евенс конферував із шефом ґенерального штабу британської імперії.

### Французько-румунський пакт.

*Париж, 17. січня 1927.*

„Пті Парізієн" повідомляє, що завтра зголосять рівночасно в Парижі і Букарешті текст французько-румунського союзного й арбітражного пакту. Пакт основується на обовязуючих мирових принципах, а обчислений на 10 літ. Уложено пакт цей на зразок пактів Румунії з Польщею, Чехословаччиною і Бельгією.

### Черчіль у Римі.

*Рим 17. січня 1927.*

Вчора вечером Мусоліні ревізитував Черчіля в англійській амбасаді, де опісля було приватне принятя. В принятті взяв участь Черчіль, Мусоліні, англійський амбасадор із жінкою і інші.

### През. Лєбе у Варшаві.

*Варшава, 17. січня 1927.*

Сьогодні приїхав сюди з Лодзі президент райхстаґу Лєбе. На двірці повитав його німецький посол у Варшаві Равшер. В 1. год. в полудне зложив Лєбе в соймі візити обом маршалкам, себто Ратаєві і Тромпчинському. По сніданню, яке видала у його честь ППС., був Лєбе у клюбі парляментарних справоздавців, де говорив з журналістами. Після того відбувся парадний обід у німецького посла у Варшаві, а вечером Лєбе виїхав до Берліна.

## Біржа.

**Гроші.**

Курс доляра 8·99 при спокійній тенденції. Банк Польський платив за: швайцарський франк 173·38, голяндський гульден 359·81, австрійські шілінґи 126·76, німецькі марки 213·15.

**Збіжа.**

Пшениця двір. 52·50—53·75, пшениця кр. селянська 49·75—51·25, жито галицьке 37·75—38·75, ячмінь галицький броварний 32·00—34·00, ячмінь галицький до перемелювання 28·00—29·00, ячмінь пастівний 27·00—27·50, овес галицький 29·25—30·25, кукурудза румунська 28·75—29·75, бараболя промислова 6·00—6·25, фасоля біла 40·00—42·00, фасоля колірова 32·00—34·00, фасоля краса 41·00—44·00, горох ів-Вікторія 62·00—72·00, горох полевий 42·00—45·00.



**Вігуки дня.**

## „„Мир проповідають"...

Весь день віяв південний вітер, тільки під вечір перейшов на південно-східний. Взяв невеличкий мороз, став знову воду на леді, зашклив розтаяну груду і спіпив верхну верству снігу.

Що лиш сонце черкнуло своїм берегом західних горбовин, я стояв уже на „засідці, добре закутаний, схований за густим корчем ліщини. Завчасу втоптаний під ногами сніг не хрустів за леда порухом чобота, а обломані галузки давали свобідний визір і достріл на край ліса та сумежне поле.

Жду..

Тихо говорить вітер з безлистими конарами дерев, щось їх розпитує, щось їм розказує перед заходом.

Може про зайчика-острослуха, може про серну-бистроногу, може про дикавашюху. Котрий із них заліг у недалекій Поточчині, а котрий вибирається нині сюди?!

А може говорить про лиса-фільософа, що вибрав саме туди шлях до недалекого села?!...

Жду...

Спинився вітер. Припав до землі, притаївся, принишк.

Не бачу, але знаю, що власне тепер сонце ховається за обрій.

Останнє його проміння, як послідний поздоров пробігли по верхівях проти лежного ліса.

Яка не гарна катедра в Раймс, катедра св. Петра, палата Дожів, чи Альгамбра — ні одна з них не може рівнятися до ліса, покритого інеєм, позолоченого останніми проміннями сонця.

Такої будівлі не збудує ніякий архітект, бо він тільки »образ і подобіє«, а не сам Бог.

Жду...

Сонячні проміння сповзли з дерев, ліс стрепенувся, дерева притулились одно до одного. Вітер підніс голову, розглянувся, не бачучи вже сонця, полетів у підстрибах від вершка до вершка.

На право від мене зашелепотіло щось у корчах: »Чап-чап-чап-чап...«

Заяць?!...

Ні, це тільки дубовий лист, що так цупко тримається дерева, зводить тепер вухо мисливця і примушує серце забитися швидше.

Але ні... Попри шелест дубового листка, попри тріскіт сухих галячок, чути якийсь уважний, осторожний крок...

Рука щільніше обіймає шийку приклада, палець легенько як бритви, дотикається язичка стрільби, очі як стріли вибігли на край ліса.

Ізза кущів молодника висунулась тоненька, граціозна серна. Хвильку ловить ніздрями вітер, але не чує мене, бо вітер від неї. Вспокосна виходить на поле... А за нею, недовірчивий, осторожний і сто раз більше боязкий — серник. Довго стояв у корчах, вславши любку на розвідн і щойно тепер відважується вийти.

Ледви помітно підноситься вгору дуло рушниці. Ось мушка досягла вже ніг. Іде далі вгору, за хвилинку стане на грудях...

...„Ангели співають,
Бога вихваляють,
На небеси і на земли
Мир проповідають.."

Хвиля сильнішого вітру принесла на собі звуки далекої коляди. Розбіглись вони довкруги села по снігових полях і добігли до мене, схованого в кущі ліщини.

Дуло рушниці опало, палець не торкнув язичка.

Різдво — свято мира і любови, а забув єси, то коляда пригадала його тобі.

...„На небеси і на земли
Мир проповідають"...

Мир тобі, звірино, на нині і на всі дні великого свята.

*Галактіон Чіпка.*

# НОВИНКИ.

— **Відгомін боротьби за українську школу.** В селі Бутинах, жовківського повіту, господар Олекса Шелюх обвинуватив свідомо фальшиво Михайла Кудрика, що цей підчас плебісциту в с. Бутинах голосував за введенням польської школи в селі. Вражений цим Михайло Кудрик, свідомий український громадянин, обжалував Шелюха перед пов. судом в Мостах за обиду чести. Одначе суд увільнив Олексу Шелюха, мотивуючи це тим, що це не є ніяка образа ані ганьба для Кудрика, бо становище людности національности „русінської" зникаючої жмінки є в маркантній яскравости супроти більшости населення польської держави. Проти цього увільняючого присуду вніс Кудрик відклик, але апеляційний суд на розправі дня 15. січня ц. р. присуд І. суду затвердив з тих самих мотивів.

— **Кріваввий податок.** У Мізуні Старім, повіт Долина, прийшов екзекутор стягати „податок" від селянина Сови: лісову кару в гарній сумі 137 зол. Цей не мав грошей. Тоді екзекутор покликав до помочі війта та начальника місцевої жандармерії, щоби забрали Сові корову. Сова в розпуці, що відбирають йому останню худобину, розпорзав ножем живіт війтові і стріляв до жандарма, який відповів стрілом і перебив Сові груди. Війт помер, Сова недужий.

— **З товариства „Українська Бесіда" у Львові** Одержуємо таку записку: Повідомляємо наших Членів

# Життя і школа

**Найновіші проєкти устрою польського шкільництва й українські середні школи.**

„Do zrobienia jest niemal wszystko..."

Ось як висловився недавній керманич міністерства освіти проф. д-р Казимир Бартель про дотеперішні праці в области шкільництва. Тому й не диво, що особливо в останніх часах на сторінках преси і фахових журналів товчеться справа реформи шкільництва в Польщі. Маючи на увазі, що незадовго повинна бути покликана до співпраці тзв. „Naczelna Rada Wychowania Narodowego", що має розглянути ріжнородні проєкти перестрою шкільництва, думаю не від річи буде сказати кілька слів із історії тих проєктів, піднести головно один з них, який прийде мабуть на денний порядок нарад і вкінці зясувати наше становище у відношенні до майбутнього проєкту і зясувати долю наших середніх шкіл напередодні реалізації того проєкту. Хоч педагогічний світ аж у відродженій самостійній Польщі приступив до творення нових проєктів перестрою шкільництва, то всеж таки поважніші проєкти появилися вже осінню 1914 року на початку світової війни. Пальма першенства належиться варшавській „Педагогічній Комісії" при „Towarzystwu Nauczycielstwa Polskiego" (S. N. P.). Свої праці публікувала Пед. Ком. в журналі „Wychów w domu i w szkole". Ці праці перервали всім знані воєнні випадки. Одначе кинена там ідея реформи не пропала, лише мов ті дріжджа викликувала фермент і ждала відповідного часу, щоби знову прийти на денний порядок.

Шаліла скажена війна, гинули міліони людей, пропадали небуденні памятки культури й штуки, але ідея не згинула, бо ідея безсмертна.

І як тільки зоря волі заблисла над Польщею, збираються знову делєгати учительських товариств зі шкіл всяких категорій з Королівства, Познанщини і б. Галичини в м. серпні 1917 р. у Варшаві, в січні 1918 в Кракові, в серпні 1918 в Пйотркові, в січні 1919 у Варшаві, а вкінці в квітні 1919 в Варшаві, на який то зїзд прибуло понад 800 делєгатів з усіх дільниць Польщі та з усіх родів шкіл. Цей зїзд названо учительським соймом. Звіти з тих зїздів від 1917—1919 появилися в трьох частях видавництва п. з.: „O szkołę polską", і з того то жерела мусить черпати кожний, хто хоче знати голос широких учительських кругів в справі, яка нас тепер цікавить.

На тих зїздах винесено одноголосні або майже одноголосні постанови, на яких оперлася опісля програма праці шкільних властей.

Поминаючи інші справи, що були предметом нарад тих зїздів, піднесу лише, що вісю, довкола якої крутилися всякі наради й дискусії і яка ще й нині розогнює полемізуючі сторони — була квестія концепції 7-літньої всенародньої школи і 5-літньої ґимназії.

І над тією концепцією дискутовано й дискутується ще й досі, бо прихильники цеї концепції зискали сильного сторонника в особі міністра Бартеля, що дня 26. XI. 1926 р. підчас промови на буджетовій комісії сказав, що „вихідною точкою є перш усього семиклясова всенародня школа і т. і.... бо ніхто внаслідок шкільного устрою — не може бути позбавлений спромоги осягнути найвищу освіту".

Автори цієї концепції, йдучи вслід за реформами, які вже переведено на Заході, як нпр. в Америці, Швайцарії, Англії, Німеччині, Франції і т. і. створили концепцію тзв. *єдиної школи* (szkoły jednolitej), опісля поправлено це на *єдність шкільництва* (jedność szkolnictwa), бо на заході лунали вже тоді кличі: allgemein Volksschule — Einheitsschule, national education, école nationale, опісля école unique і т. і.

Безпосереднім товчком до віднови тих кличів була шаліюча війна, що здесяткувала правдиву інтелігенцію, а мізерна мірнота заливала всі уряди. Всім воюючим державам грозила небезпека: остати без дійсного інтелігентного проводу. І тоді то Бетман Гольвеґ пригадав собі ґеніяльну промову Г. Кершенштайнера, яку він виголосив на „Deutsche Lehrerversammlung" zu Kiel, Pfingsten 1914, і кинув клич: „для спосібних всі дороги стоять отвором" і видано тоді такі книжки, як: „Der Aufstieg der Begabten", „Aufstieg der Tüchtigen" і т. і. Франція теж не хотіла лишитися в хвості, тому й її учителі, що стояли в окопах на фронті, видали книжку: L'Université Nouvelle par „Les Compagnons", Paris 1918 де теж кинули клич: la carriere ouverte au talente, place au talent, place au meilleurs і т. і.

Польські педагоги пильно ловили ті звуки, вивчували їх і почали пересіплювати на рідну землю. Одначе не цілком ясно зрозуміли вони ті кличі, бо не доглянули, що всюди на заході дальша шкільна освіта спиралася на зрізничкованій всенародній школі, що вже тоді брала на увагу ступінь успособлення дитини, а голосили в себе тип тзв. семилітньої загальної єдиної школи (7. letniej powszechnej szkoły jednolitej), в якій — як казали — 1) до 4-того а щонайменше до 13-того року життя наука (nauczanie) повинна відбуватися в одній і тім самім шкільнім типі і на тих самих виховних основах, бо аж до того віку — від семого року життя почавши — психіка дитини засадничо не змінюється... (мотив психольогічно-дидактичний); 2) кожний громадянин повинен у будучині одержувати minimum освіти; те minimum освіти повинно бути рівне для всіх, а тому, що його можна осягнути ледви в добі до 14 того року а що найменше до 13-того року життя включно, то до того часу наука повинна бути загальна й однощіла, а доперва від того віку може вона різничкуватися, або що й тоді ґимназійну науку слід доперва розпочинати (мотив суспільно демократичний.)

Не тяжко зрозуміти, що таке сформулування квестії не є достатнє

всю українську громаду у Львові, що „Українська Бесіда“ перепровадилась до нової домівки в „Народнім Домі“ при вул. Рутовського 22. І. п. Товариство має тепер велику салю для забав і окремі кімнати на касинові. Ціла домівка відновлена, чиста і привітна, в ній можна в гуртку своїх знайомих приємно відпочити по праці, не витрачуючи грошей. Запрошуємо всіх, що перестали бути членами нашого товариства і тих що нікола ними не були, щоби вписалися в члени. Місячна вкладка 2 зол. Нашу молодь обох полів запрошуємо до численної участи в забавах. — Виділ.

— **Львівська темна хроніка.** Жовківське передмістя піддержує свою стару славу дільниці повної пригод на вулиці та по шинках. У неділю звели там гості у шинку Громана таку бійку з поліцією, що вона мусіла кликати на поміч сусідських жовнірів з касарні. Провід між авантюрниками вели якісь Гуки, батько із сином, ще й кревняк їх Мазуркевич. У результаті побита посуда, покрадені гроші, потовчені поліцаям, врешті. — 25-літній парубок з Городка Ягайлонського, Румінський, хотів здобути собі симпатію 14-літньої дівчини се ед поля, негайно, ще й силоміць. За це став перед судом і боронився, що хоче з нею же нитись. Тепер має до вибору — шлюб або кримінал. — 20-літня жінка робітника Скібіцька пробувала отруїтись сильним квасом. — Взломники пробують на далі замки та колодки по крамницях і тягнуть, що можна: харчі, срібло, біля, на окраїнах і в середмістю.

— **Бандитизм.** У Сокальщині в лісі під Куликовом піймали 28-літнього опришка Якова Кучму, який має на своїй совісти дволик злочин. Коли його везли поїздом до львівської вязниці, він вискочив перед стацією Добротвір, дарма, що був скований. Всеж таки його зловлено в селі, де скрився на ніч.—У Любачеві піймали трьох братів, що солідарно нападали на мешканців в околиці: Олексу, Дмитра та Миколу Білаків і їх товариша Жуковича.

— **Катастрофи.** В околицях Ню Йорку у хуртовині згинуло 12 осіб. — Пожежі в кінах на ріжних кінцях світа повторюються; цим разом у місті Косенца (Калябрія) 15 осіб вийшло з ранами підчас кінової пожежі. У Монтреалі, канадійській провінції Квебек, як відомо згинуло при катастрофі в кіні 77 осіб, з чого 76 дітей, а 30 ранених лежить у шпиталі. Всі, що згинули — Французи.

— **Літературна хроніка.** Чехословаччина святкує 50-ліття свого визначного письменника Франца Шрамека. Його головні твори такі: оповідання і повісти: „Слава життя“, „Каміння, серце та хмари“, „Ecce homo“, „Семикратнобогісний“, „Патрулі“, „Срібний вітер“, „Осика“, „Перехрестя“, „Тіло“, „Фортепян і скрипка“, „Здивований жовнір“. Поезії: „Життєві злидні, все-ж люблю вас...“, „Блакитний і жовтий“, „Гать“. Пєси: „Червень“, „Літо“, „Гагенбек“, Дзвони“, „Місяць над рікою“, „Плачучий сатир“, „Суд“, „Острів великого кохання“. Великий чеський письменник Карель Чапек так характеризує Шрамека: „Добре є бути з ним разом і бадьоро з його книжками; приємно слухати його мущин і жінок. Це світ дикої молодости та селянської ніжности, теплозмисловий і пристрасночесний світ, повний чистоти і звіринної сили, розгнузданий, а проте соромливий. Це не молодість хлопця, а мущини... Він шерсткий із своїм порізаними обличчям і ніжний з вічноквітучими пелюстками.“

— **Чого «же не видумують».** Голова турецької республіки Кемаль баша належить до найсміливіших реформаторів. Не лише зніс каліфат полігамію, традиційні фези і подбав за життя за свій памятник, але хоче ще випередити реформи Муссоліні. Муссоліні ввів податок на нежонатих і ствердив, що це дає державі добрий дохід і причиняється до збільшення подруж. Тому Кемаль баша пропонує ввести податок від здоровля. Всі здорові мають платити 20 прол. додатку до інших податків, на опіку для недужих і немічних. Можуть люди з легким серцем платити гроші за те, що нежонаті, чому не мають платити за таку благодать як здоровля?!

— **Пияки в державній опіці.** Рада комісарів у СРСР приготовляє введення проєкту, щоби всі особи, які постійно вживають багато алькоголю, піддати лікарським оглядинам у спеціяльних санаторіях. Там будуть їх виховувати в дусі тверезости. Людей, яких найдуть пяними на вулиці, передадуть до клінік, де будуть чистити їм шлунок.

— **Світова всячина.** У берлінських шпиталях лежить 1035 осіб на „еспанку“. — Помер у Франції один з творців проєкту панамського каналу Арман Реклю, в 85-ім році життя брат відомого географа. — Остання офіціяльна статистика каже, що населення Сибірі збільшилось, головно по містах, як у всіх містах С. Р. С. Р., Омськ має 161.000 людей Новосибірськ 1?0.000, а Іркутськ 99.000. — Між Англією і Австралією встановлено радіотелеграфічні взаємини при помочі системи коротких хвиль Марконія. — З весною буде в Чехословаччині вже 2?0.000 осіб з апаратами радіо. — Заступник президента Зединених Держав, ген. Доз, творець економічного пляну відбудови Европи, призначив одержану мирову нагороду Нобля на інститут для дослідів міжнародніх взаємин. — Експедиція віденського археольогічного інституту вернулась з Ефезу, де відкрила незвичайно цінні памятки старовини з X в. перед Хр. — У фінськім заливі вибудують великанське люксусове касино на воді з готелем: для цього куплять пасажирський корабель. — У минулім році приїхало до Палестини 13.793 осіб з цертифікатами на оселення, 3.?79 у відвідини до кревняків і 2.173 поселенців-капіталістів. — Один варшавський електротехнік зладив собі електричне крісло і відобрав собі життя американським урядовим способом для злочинців. — Чарлі Чаплин дістав нервовий розстрій наслідком розводового процесу. — Один із найстарших представників ню-йорської біржі 76-літній мілінер Савін оженився із своєю покоївкою. — За 8 хвилин телефонічної розмови із своєю приятелькою в Льондоні заплатила в Ню-Йорку якась американка 700 долярів.

— **„Союз Українок“** у Львові подає до відома, що курс інструкторок почався дня 16.І. Додаткові вписи приймається до 22. п. м. від 3—5 при вул. Крупярській 15, (Школа УПТ.). 1352 1-2



---

ясне, бо 1) доказано науково, що психіка дітей між 7—14 роком життя не є однаковою, а тому і всенародня школа не може бути однаковою для всіх дітей в тому самому віці, а мусить бути зрізничкована відповідно до різноти успосіблень, яка заходить у масі дітей того самого віку, а по друге, хоч не підлягає квестії, що переломовим моментом у житті дитини є час полового дозрівання, що рішає не тільки про фізичну дозрілість дитини, але засадничо впливає також на психіку дитини, то якраз та хвиля є одиноко догідна на зміну студій дитини, бо в тому часі будяться її погляди і заінтересування, збогачується й поглиблюється її життя інтелектуальне й чуттєве, а воля її набирає іншого напряму. Тому то на той час належало би переложити вибір типу школи й тоді буде більша правдоподібність, що поповнимо менше зло на психіці дитини, як колиб ми рішали про її долю вже в 9. або 10. році життя.

Всі ті похибки доглянув і ще раз основно перестудіював цю квестію бувший член варшавської Пед. Ком. д-р Богдан Навроченський і по 8 літах досвідів, роздумувань і студій — ще раз повернув до тієї самої справи, бо попередньо — як каже — вирішено справу за поспішно. Зробив він це в своїй більшій праці п. з.: „Учень і кляса“, де після критики попередніх проєктів з існуючим тепер включно — дає вкінці власний проєкт перестрою польського шкільництва. Проєкт Навроченського спирається на тзв. систему мангаймській Зікінгера (Dr. A. Sickinger: Organi[illegible] [illegible] V[illegible]lkschulk[illegible] [illegible] der natürlichen Leistungsfähigkeit der Kinder), що представив свій плян на І. Міжнароднім конгресі для шкільної гігієни в Нориберзі дня 7. березня 1904 року. Виступ Зікінгера має почасти історичне значіння, бо від того часу справа педагогічного добору зискує міжнародній розголос, а одночасно стається одним з найживотніших питань сучасної педагогіки.

Система шкільних кляс в Мангаймі по Зікінгеру обіймала лише тзв. зрізничковану всенародню школу, що складалася з 8 кляс ([illegible]) з різними тзв. Hilfsklassen, V[illegible]klassen, fremdsprachichen Klassen і т. і. відповідно до різних ступнів успосіблень дітей в тому самому віці.

Д-р Навроченський поширив лише цю систему й обняв все шкільництво, узгляднюючи 1) дошкільне виховання, 2 народню школу, 3) середні школи й 4) вищі школи. Його проєкт виглядає ось як:

1) 3 роки дошкільного виховання по діточих садках, захоронках і т. і. від 3—6 року життя;

2) 7 літня всенародня школа від 7—13 р. ж. з різними розгалуженнями відповідно до різних ступнів успосіблень дітей;

3) 5 літ середньої школи від 14 до 18 р. [illegible];

4) [illegible] вищих [illegible]

р. ж. [illegible] (Докінчення буде.)

# Дописи.

**Перегінсько, пов. Долина.** (*Упадок просвітно-органiзаційного життя.*) Перегінсько — одно з найбільших і найкращих сіл на Підкарпатті, що має понад 10.000 населення в тому числі понад 8.000 українців. Думав би хто, що в такому великому осередку кипить організаційне життя, процвитають наші товариства й установи. А тимчасом у нас саме навпаки. Наше село, що тепер перехрещене вже на містечко, не розвивається, а завмирає. Перегінсько, що має чудове положення серед лісів, що має полонини в горах і великий громадський ліс (до 3.000 моргів), а до того ще й природні богацтва в землі (нафту), розвиває також своєрідний домашній ткацький промисл з вишивками і гарними народніми строями. Та що з того, коли не рух, а дрімота охопила наших людей у Перегінську! Чого тут не можна би зробити, якби тільки наші люди схотіли! Подумайте тільки, що в Перегінську на 8.000 українців нема навіть свого Народнього Дому, хоч громада має 3.000 моргів свого власного ліса... Є, правда, у нас читальня „Просвіти“, та вона не живе, а животіє. При ній нема ніяких гуртків, по селі блукає тільки дрімота. Є й кооперативна крамниця на якімсь піддашу, що годі її віднайти, а цілу її можнаб набути за пару сот золотих. Так виглядаємо ми тут на просвітньо-економічному полі такі наші „здобутки“ тоді, коли маленькі, дрібні села мають великі свої Народні Доми і читальняні домівки... Про руханково-пожарниче товариство у нас нічого не чувати, бо наша молодь, слідом за старшими, вміє тільки запиватися сивухою і запиватися до безтями. Пора схаменутися нам всім, пора взятися до праці і нашим інтелігентам, бо час не стоїть і ми мусимо з ним поступати вперед! Інакше проклене нас історія, проклenуть нас наші власні діти.

*НА ЕКОНОМІЧНІ ТЕМИ.*

## Справа організації народнього капіталу.

І.

З хвилею оснування окремого „Товариства Ощадність для господарности і добробуту, кооперативи з о. в. у.“ („Діло“ ч. 290) преважне питання — як поставити раціонально справу, щоби фінансово двигнути наше економічне життя — переходить в свою нову фазу. Відтепер вже не окремі ізольовані від себе одиниці будуть займатися тим питанням. Адже всі наші центральні установи до спілки з Тов. „Просвітою“ і „Рідною Школою“ покликали до того нову, краєву організацію, оперту на поважнім авторитеті, яким вони диспонують, а що ще важніше, на обовязковім, чиннім співділанні всіх кооператорів! Коли так, то далекосягле, намічене завдання перестає бути нашою якоюсь „евентуальною“ проблемою, предметом дискусії або невиясненних, теоретичних міркувань, а наближується до живої практики та до ділового переведення в широких масах.

Тому треба надіятися, що мериторичне освітлювання справи, як бодай вже на половину зайве, буде ступнево сходити на дальший плян. Але цікаво й дуже важно знати, як в „першій хвилі“ до Товариства, в його status nascendi, поставиться загал нашої інтелігенції. Вже найближчі місяці покажуть, кілько то і якої енергії треба буде витратити на притягнення якнайширших просвічених гуртів до конечної, чинної співпраці з Товариством, конечної для нормального істнування і для правдивого розвитку нації. Буде це архицікава спроба на розрість практичного змислу, ба, світоглядових вальорів нашої інтелігенції в призмі національного інтересу. Бо рішаюча тут роля тої інтелігенції є проста і ясна: треба прийти нашим кооператорам у поміч в спеціяльній, економічній пропаганді, звуженій до тільки одного практичного „заклику до мас“ в щадничій ділянці. Оце звуження програми є великим улекшенням та удоцільненням діла. Одначе є і трудний бік. Треба ні менше, ні більше, а тільки вперед „живим словом“ освітити, а опісля спонукати та призвичаїти міліонові маси населення дрібниця! не тільки [illegible] від [illegible] щадничого льокування [illegible] — на початок. — в тих кредитових відділах наших кооператив, котрі в короткім часі вкаже і котрі припоручить Управа Товариства „Ощадність“ в порозумінні з „Ревізійним Союзом“. Освітній наступ, пропагандова офензива на міліони душ, вимагає тисячок піонірів. Це треба зрозуміти всім чесно думаючим, а особливо тим, що мають особисті амбіції фігурувати в наших прилюдних, важних починах.

Варто би тут мимоходом запітити, що всевладна пошесть тезаврування по скринях і стріхах (т. зв. »обява недовіря до валюти!« а в дійсности обява ганебної пасивности і масової, темної, примітивности!) відтягує з потрібного, загального обігу поважний в нас капітал, отже тим самим наносить безпосередню, колективну шкоду, і то тим більшу, чим фінансово слабший організм. (Наша превелика, специфічна недуга!).

У звязку з цею мимохідною увагою, годилось би зараз зазначити, що в найперших початках Товариство »Ощадність« не буде класти натиску і витрачувати окремої енергії на збирання дійсно поважних, великих ощадностей від поодиноких, трохи заможніших осіб (бо вони пізніше, в новій, витвореній атмосфері »самі покотом зголосяться«), але зате положить всі свої зусилля на розголошення »апелю«, одноцільного заклику до міліонів рідних душ: »ставитися в одну громаду, з одним відложенням золотим!«, до цілої серії поокремих, однакових, т. зв. однозолотових фондів. Кожна зріла, самостійна особа мала би і мусіла би, таким чином стати учасником насамперед фонду першого, опісля ще другого, опісля фонду третього, і т. і.

Найперший »Фонд ч. 1.«, це один золотий на рік, це »подимний« фонд від кожної хати, від кожного семейного огнища.

Дальший »Фонд ч. 2«, це один золотий на рік від кожної живої душі, себто »поголовний фонд«, отже: і від голови дому і від жінки і від усіх дітей.

Чи ті два перші фонди, з огляду на великість вкладкової квоти мають опроцентуватися, це будуть вирішувати найближчі, дорічні Загальні Збори товариства. О скільки перейде безпроцентова постанова, було би це кольосальним маніпуляційним улекшенням, а заразом »зиском« кількадесятьох тисяч (і більше!) на адміністрацію, на видатну винагороду найкращих пропагаторів, на видання потрібних публікацій і на культурні пожертви. (Мені здається, що така ухвала перейде подавляючою більшостю, бо вона може принести з свого боку величезні дальші користи, про котрі ще передчасно говорити, а в тім іще: дуже можливо, що від неї буде практично залежати само істнування Товариства в наших обставинах. Поживем, побачимо!)

Уодностайнення тих двох фондів на однозолотовий тип має на меті улекшити як саму пропаганду, так і збірку. Місцевий кооператор або священик, учитель чи вибраний відповідальний і впливовий колекторський орган встановляє собою „пункт“, „збірницю“ (Zahlstelle), списує тільки поіменно дотичні особи, що вплачують, квитує їм на бажання звичайною карточкою з печаткою і підписом. Колектант є відпоручником Т-ва „Ощадність“, його імя мусить бути оголошене в часописах, він відпроваджує вкладки тимчасово до кооператив, провадить докладну евіденцію вкладчиків, здає звіт до Т-ва. Ось і ціла маніпуляція! Два чіткі списи „тих, що дали“ і „тих, що дадуть“, уміщені на стінах читалень, кооператив будуть знаменитим засобом контролі і пропаганди конечного творення настрою для „нової народньої організації“.

Фонди ч. 3, ч. 4, ч. 5, ч. 6, це такі самі однозолотові фонди, як ч. 1 і ч. 2, але вже не „подимні“, ані „поголовні“, а тільки „добровохотні“, з вкороченими часовими речинцями вплат: ч. 3 піврічний, ч. 4 квартальний, ч. 5 місячний, ч. 6 тижневий. Ті фонди мусять, очевидно, вже процентуватися, тому маніпуляція ними буде вже не значно ускладнюватися.

Ось перший проєкт дрібних, щадничих фондів. Є намічений і другий діяметрально відмінний, закроєний на шкільний зразок, при маніпуляції картониками, виданими „Ревізійним Союзом“, впроваджений у знаменитим успіхом в Тернополі (проф. І. Кузьмовичем) і в Дрогобичі (дир. В. Галущинським). Ближчу згадку про той другий, а дальше третій і т. д. четвертий тип фондів, при загальній підтримці, дуже легкий до зорганізування [illegible]

## НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.



ности відложити до дальших, чергових статтей.

Одначе рішаючим моментом тут є — не казуїстичне медитування (нехай тим турбується краєве Т-во!), але принціпове розуміння великої для української інтелігенції потреби, справді дуже великої потреби чинного, особистого, зрештою невеликого, але на деякий час систематичного труду для справи, котра повиннаб нас потрохи піднести із практично-організаційного уровеня, покищо (на жаль!) страшенно примітивного, неможливого до порівнання з організаційними досягненнями навіть чорних рас.

## Всячина.

**Кришталький ясновидець.** Скептики, що не вірять у надприродні себто непояснені дотепер науково сили людини, можуть знову хитати головою. Віденські вчені зробили кілька досвідів під дуже суворою контролею із сином одного фабриканта Ернестом Л., який у стані гіпнотичного трансу бачить незвичайні дива. Він держить у руці якусь кришталину кулю, яка дає йому змогу читати в минулих подіях з незвичайною ясністю. Бачить себе нпр. як трьохлітню дитину, описує з точністю місця та краєвиди, де ніколи не бував, передає факти, які перевірені згоджуються вповні з дійсністю. Вчені здивовані такою силою ясновидіння зробили з ним експеримент, чи він не зможе теж заглянути поза завісу майбутнього. У гіпнозі, на даний приказ, він описав точніську сцену, яка повториться три дні пізніше в кімнаті, в якій він сидить. Ця сцена була досить вийміткова. Він побачив у ній якогось лисого добродія, що мав перед собою на столі ріжнородні предмети, вимахував хустиною, кидав предмети у повітря, пускав червоне полумя. І справді: ніхто не знав, що туди замовив один професор відомого магіка, який в означений день, в означеній години виконав усі ті рухи, які в своїй загіпнотизованій уяві бачив ясновидючий молодець з кришталькою кулею. „Є більше див на небі й на землі, ніж мріяла про це ваша фільософія" — сказав давно Шекспір.

## ✝ Посмертні згадки.

**о. Володимир Чайковський,** парох Загочева і вислужений балигородський декан, помер 10. XII. 1926 в 67 р. життя. Покійний був людина свідома і щирий патріот. Жив у гірській бідній парохії, звідки в р. 1914 мусів утікати до Відня перед москалями. Вернувши застав усе знищене до тла, одначе всі удари і втрати переносив спокійно. Від 1918 р. мав постійно труси в своїй хаті і все був під надзором. Ціле життя щиро й вірно служив своїй ідеї і був щиро відданим українцем. В. И. П.

## ОПОВІСТКИ.

**Сходини українських адвокатів в Дрогобичі.** Делєгатури Союза Українських Адвокатів Стрия, Дрогобича і Самбора скликують сходини своїх членів на день 23. січня ц. р. в неділю в салі Народного Дому вул. Стрийська ч. 12 о годині 12 в полудне в Дрогобичи, з слідуючим денним порядком: 1) Звіти з поодиноких делєгатур — д-р Гуркевич, д-р Пацлавський і д-р Калуський. 2) Перспективи української адвокатури — д-р Роман Домбчевський з Миколаєва. 3) Справа правничого часопису. 4) Внесення. Просимо всіх товаришів прибути на ті сходини. — Д-р В. Гуркевич делєгат Самбора, Д-р В. Пацлавський делєгат Дрогобича, Д-р В. Калуський делєгат Стрия.

**„Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках"** у Львові (ул. Домініканська ч. 11) звертається отсим з зазивом до священичих жінок львівської епархії, щоби негайно, а найдальше до кінця січня виконали безумовно отсі доручення: 1) зорганізували деканальні Комітети і по думці відомої нашої відозви зібрали, почавши від січня, місячні чи то квартальні датки на будову дому. Почин до цього повинна дати з правила пані деканова, а коли це неможливо, то инша особа діяльна в деканаті; 2) звертайся за жертвами не тільки до священичих домів, але й до тих світських осіб, що вийшли з священичої родини; 3) просили священиків, щоби жертвували один акафист на Стрітення на бідні вдови та сироти; 4) присилали при кожній посилці грошей до нас рівночасно докладний виказ жертводавців; 5) подали нам докладні адреси тих осіб, що відмовили помочі, щоби ми самі до них написали. Ні одна священича жінка не може і не сміє ухилятися від цього обовязку. Хто не може помогти грішми, нехай поможе своїми впливами і працею. Треба братись до праці енергійно і завзято, щоби раз бодай зробити щось для своїх найближчих і найбідніших. Не числім на нікого. Вже 150 літ думають про нас инші не додумалися до нічого, тому тепер подбаймо самі про себе. — Н. Дзеровичева, голова. Ст. Лежогубська, секретарка. 1—1

**Загальні збори адвокатських палат.** Дня 5. лютого ц. р. відбудуться Загальні Збори Львівської Адвокатської Палати о годині 4 пополудни в ратушевій салі у Львові. Між иншими справами на дневному порядку є вибір третього Віцепрезидента Палати, українця. Дня 6. лютого ц. р. відбудуться Загальні Збори Союза Українських Адвокатів о годині 10. рано в салі Бесіди в Народному Домі у Львові.

## ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.



## ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.



## Подяка.

Усім, що зволили взяти участь в похоронах бл. п. Д-ра Станислава Чикалюка, адвоката в Тернополі та за вискази співчуття, складаємо щиру подяку

1349 1—1

**Дружина і діти.**



## II. Звичайні Загальні Збори

**філії „Просвіти" в Лежайську** відбудуться дня 23. січня 1927 в салі читальні „Просвіти" в Лежайську о 4. год. попол. з слідуючим денним порядком: 1. Відкриття Зборів. 2. Звіт уступаючого Виділу. 3. Уділення абсолюторії уступ. Виділови. 4. Вибір нового Виділу. 5. Внески і запити. За Виділ: Бронислав Гелещінський, голова, 1348 Бронислав Гайдук, секретар. 1—1

## Звичайні Загальні Збори

**філії „Просвіти" в Тернополі** відбудуться в середу, дня 2. лютого 1927 о 11. год. перед полуднем в салі Міщанського Братства зі звичайним денним порядком. За Філію „Просвіти" в Тернополі: Іл. Бринкович, голова, Д-р Л. Онуферко, секретар. 1350 1—1



## Надзірна Рада

## Акційної Спілки для будівельного промислу

**давніще Іван Левинський**

**у Львові**

подає до відома акціонарам, що

## V. Звичайні Загальні Збори

акціонарів відбудуться дня **7. лютого ц. р.** о год. 5. попол. в конференційній салі Банку дисконтового варшавського, Відділу у Львові, вул. 3 Мая 14. з слідуючим денним порядком:

1. Справоздання Надзірної Ради і предложення рахункового замкнення за 1926 р.
2. Справоздання Ревізійної Комісії.
3. Затвердження справоздання Надзірної Ради, біляису та рахунку зисків і страт і уділення Надзірній Раді абсолюторії.
4. Повзяття ухвали щодо розділу чистого зиску.
5. Вибір 10 членів Надзірної Ради; § 25 статута.
6. Вибір членів Ревізійної Комісії та означення висоти їхньої винагороди.
7. Зміна першого речення в § 7 статуту, котре буде звучати: „Оповіщення Спілки виконує Надзірна Рада з правною силою в урядовім дневнику „Монітор Польскі" у Варшаві".
8. Вільні внесення.

Посідання 25 акцій звальоризованих рівних 62½ акціям маркової емісії надає право до одного голосу на Загальних Зборах. В цілі виконання права голосування треба акції доказуючі право голосування зложити без купонових аркушів найпізнійше на 8 днів перед Загальними Зборами в ліквідатурі Банку дисконтового варшавського Відділу у Львові вул. 3-Мая 14. Всі ухвали, застережені Загальним Зборам, западають звичайною більшістю голосів. На случай рівности голосів внесення уважається за відкинене. До повзяття ухвали в предметах вичислених в § 21 уст. 7 і 9 треба конечно, щоби щонайменше сімдесять пять (75) відсотків емітованого капіталу акційного було репрезентованих на Загальних Зборах і щоби на внесення згодилося сімдесять пят (75%) відсотків приявних. Ухвали повзяті на Загальних Зборах в справах вичислених в § 21 уст. 7 і 9 вимагають до своєї важности потвердження державної влади.

Львів, дня 17. січня 1927.

Предсідатель Ради:

**Людвик Желенські.**

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів Ринок ч. 10.